

הבגדים אבל שמלת איש לא מצינו אלא שמלת אשה ולכן כתיב כלי גבר. ועי"ל משום דכלי גבר מרבה כלי זיין כמ"ש בנזיר נ"ט א' וכלי זיין אינו בגד דקי"ל כרבנן בשבת ס"ג א' דאם יצא בהן חייב חטאת לכן לא מצי למיקרי להו שמלה רק כלי אבל גבי כלי נשים אינן אלא בגדים ותכשיטין והיוצא בתכשיטין בשבת פטור שהן בכלל מלבוש ולכן קרי להו שמלה.

ולא ילבש גבר וגו'. יל"ע אם מותר לקרוא לזכר בשם של נקבה או להיפך, ובתשו' דברי מלכיאל ח"ג סי' ע"ה כ' שאין לעשות כן ויש בזה כמה חששות וזכר לדבר לא ילבש גבר שמלת אשה וכן הביאו בשם ס' המצרף סי' פ"ד שאסור לקרות שם אשה לאיש, אבל הנראה מדברי הפסוקים וחז"ל וראשונים שלא חשו לזה כמו שנמצא בכמה מקומות. (א) אבי בת זכריה אמו של חזקיה במ"ב י"ח, ומצינו אמורא ר' אבי במס' סופרים פ"ב ה"ו. (ב) אביה בן רחבעם מלך יהודה דה"ב י"א ובסוף מדרש רות ר' יעקב בר אביה, ומצינו אביה אשת חצרון דה"א ב', אביה בת זכריהו דה"ב כ"ט. (ג) אביטל ספרא ילקוט דניאל ד' וגריס כך במו"ק י"ח א', ומצינו אביטל אשת דוד ש"ב ג'. (ד) אדוניה בן חגית ש"ב ג', ומצינו אדוניה אשת מלך כוש בספר הישר פ' שמות. (ה) אהבה ברי' דר' זירא עירובין צ"ו ב', ובשם חדש שמות גיטין שם אשה אהבה. (ו) אחינועם היזרעאלית אשת דוד בש"א כ"ה מ"ג, ומצינו בילקוט בהעלותך רמז תשל"ו אחינועם משבט דן מע' זקנים. (ז) באטי בן טובי סוף ע"ז, ובש"ח שם אשה. (ח) בבא בן בוטא נדרים ס"ו ב', ובש"ח שם אשה. (ט) בונה בן ירחמאל דה"א ב' ובירר' גיטין פ"ב ה"ג בונה בר שילא, ומצינו דאשת שמעון שמה בונה בספר הישר. (י) בוני מתלמידיו של אותו האיש יש"ו סנהדרין מ"ג א' (ובהרבה דפוסים הושמט מפני הצנזור), ובב"ש באהע"ז סוף סי' קכ"ט בשמות גיטין שם אשה. (יא) רב ברונא ברכות ט' ב', ובשמות גיטין שם אשה ברונא. (יב) ברכה שם איש בדה"א י"ב, ובשמות גיטין ברכה שם אשה.

(יג) גומר שם אדם בפ' נח, ומצינו בהושע א' גומר בת דבלים. (יד) דושו אחוי דדודו ירו' גיטין פ"ד ה"ב, ובש"ח דושו שם אשה. (טו) ר' דריפה ירו' עירובין פ"א ה"י, ובש"ח שם אשה. (טז) הילני שם איש בויק"ר פ"ב סי' ה' ר' הלל בר הילני (וסתם בר הוא ע"ש האב ולא האם), ומצינו הילני המלכה ביומא ל"ז א' סוכה ב' ב' נזיר י"ט ב'. (יז) ר' זבידה ירו' סוכה פ"א ה"ב, ובש"ח שם אשה. (יח) זושא ב"ש בשמות אנשים, ובש"ח שם אשה. (יט) זיסל שם איש בגט מסודר, ובש"ח שם אשה. (כ) זעמיל שם איש בגט מסודר, ובש"ח שם אשה. (כא) חבו בב"מ כ"ט ב' תפילין בי בר חבו, ובב"ש שם אשה. (כב) ר' חביכה ירו' מגילה פ"א ה"א, ובש"ח שם אשה. (כג) חגית אשת דוד (ש"ב ג'), ומצינו בילקוט בהעלותך רמז תשל"ו בע' זקנים משבט יששכר חגית. (כד) חובה שם איש בקה"ר פ"א סי' ז' ח' ר' שמואל בר חובה, ומצינו חובה אשת ר"ה נזיר נ"ז ב' ב"ק פ' א'. (כה) חושים בן דן בפ' ויגש, ומצינו בדה"א ח' חושים אשת שחרים. (כו) ר' חנה ציפורא ר"ה ל"ה א' ובירר' ברכות פ"ד ה"ו ר' חנה ובסנהדרין ה' א' חנה אחיו של ר' חייא, ומצינו חנה הנביאה וגם בימי חז"ל הוא שם אשה חנה אשתו של ר' מני בתענית כ"ג ב'. (כז) ר' חנינה ירו' שבת פ"א ה"א, ובש"ח שם אשה. (כח) רב חסא ב"מ נ"ז א', ובש"ח שם אשה. (כט) טאוס שם איש ושם אשה מובא ביד אהרן שמות גיטין. (ל) יואל הנביא, ובתיקון סופרים השמטות להגהה אות נ' יואל אשת מו"ה זעלק"י. (לא) יודן, ר' יודן בירר' ברכות פ"א ה"ב ועוד לרוב, ומצינו יודן אמתא ביבמות צ"ז ב'. (לב) יוחני, מר יוחני ע"ז ט"ז ב', ומצינו יוחני בת רטיבי סוטה כ"ב א'. (לג) יונה הנביא, ומצינו במדרש כת"י (הבאתי בלמכסה עתיק ריש שמות) ששם אשת אשר יונה. (לד) יוסטני, ר' יוסטני ירו' ב"ב פ"ח ה"ה, ומצינו יוסטני בתו של אסורוס בנדה מ"ה א'. (לה) הר"ר ישועה בר' יוסף מח"ס הליכות עולם, ובש"ח ישועה שם אשה. (לו) כהנה בירר' פאה פ"א ה"א ר' אבא

בר כהנה, ובש"ח כהנה שם אשה. (לז) כורש הפרסי בדניאל ובעזרא, ומצינו כורש שם אשה בב"ש שמות נשים. (לח) רב מארי ב"ב קל"ד ב', ובש"ח שם אשה. (לט) מזל, בתשרי או"ז סי' תשמ"ה הנדיב ר' מזל, וביד אהרן ה' גיטין מזל שם אשה. (מ) מזל טוב, מו"ה מזל טוב מודינא בעהמח"ס פרורי לחם מובא בפליטת סופרים אות ז' סי' ת"י, וביד אהרן ה' גיטין שם אשה. (מא) מחלה בת צלפחד, ומצינו ג"כ בדה"א ז' מחלה מבני מנשה. (מב) מיכה הנביא, ובש"ח שם אשה. (מג) מיכל בת שאול, ובשה"ג הביא ד' חכמים בשם ר' יחיאל מיכל. (מד) מיכיהו בן ימלא הנביא מ"א כ"ב, ומצינו מיכיהו בת אוריאל אם אביה בדה"ב י"ג. (מה) ר' מלך חולין מ"ט א', ובש"ח שם אשה. (מו) ממל, ר' אבא בר ממל, ובש"ח שם אשה. (מז) מנוחה שם איש ושם אשה בב"ש. (מח) מעכה שם אשה בד"ה מעכה בת אבישלוס מעכה פלגש כלב מעכה אחות מכיר מעכה אשת גבעון ובש"ב ג' מעכה אשת דוד, ומצינו ג"כ בפ' וירא מעכה בן ראומה ובדה"א י"א חנן בן מעכה. (מט) מרים הנביאה וגם בגמ' מצינו שמות נשים בשם זה, מרים התרמודית, מרים בת נחתום או תנחום, מרים בת עלי בצלים, מרים בת כלגה, מרים מגדלא נשיא, מרים מגדלא דרדקי, מרים ופורתא שרה, מרים אמו של אבא שאול, מרים בתו של שמעון בן גוריון, מרים בתו של נקדימון, ומ"מ מצינו ג"כ ר' אליעזר בן מרים ברות רבה פ"ד סי' ט' ועי' בדה"א ד' ותהר את מרים. (נ) מרתא בת בייתוס יבמות ס"א א' יומא י"ח א' כתובות ק"ד א' גיטין נ"ו א' סוכה נ"ב ב', ומצינו ג"כ מרתא משמ' דר' יהושע בפסחים ק"ג א', ובסנהדרין ה' א' איבו וחנה ושילא ומרתא ורבי חייא כולהו בני אבא בר אחא כרסלא מכפרי הוו וברשב"ם ב"ב נ"ב א' (בד"ה דמרתא) שם חכם אחיו של ר' חייא וכו' אבל ברגמ"ה שם כתב דמרתא של אשת פלוני ע"ש ובספר מרגליות הים עמ"ס סנהדרין שם הביא מתשובות הגאונים שמרתא היתה נקבה אחותו

של ר' חייא. (נא) ר' מתון בב"ק צ"ו א', ומצינו שם אשה מתון בברכות כ' א'. (נב) ר' נהוראי בקדושין פ"ב א' ובכ"ד, ומצינו נהוראי אחתי דר' יהודה נשיאה בירו' ברכות פ"ג ה"א. (נג) נועדיה בן בינוי בעזרא ח', ומצינו בנחמ' ר' נועדיה הנביאה. (נד) סיני שם איש ואשה בב"ש שמות אנשים. (נה) סרח בת אשר (סוטה י"ג א') ובפסוק שרח בשי"ן, ומצינו בילקוט בהעלותך רמז תשל"ו מע' זקנים סרח משבט יהודא. (נו) עדה אשת למך ואשת עשו, ומצינו בקדושין ע' ב' עדה ויונתן עבדי לגי' השאלתות מובא באוה"ג קדושין עמוד קע"ג בהגה"ה. (נז) עטל שם אשה בשמות גיטין בס' טיב גיטין, ומצינו באסת"ר פ"ב סי' ה' רב חנינא בר עטל. (נח) עיפה בתורה בראשית כ"ה ד', ובדה"א ב' מ"ז עיפה בן יהדי וביבמות ק"ט א' אמורא עיפה, ומצינו ג"כ בד"ה שם פסוק מ"ו עיפה פלגש כלב. (נט) ענת, שמגר בן ענת (שופטים ג') ומסתמא איש הי', ומצינו במדרש כתי"י (הבאתי בלמכסה עתיק ריש שמות) אשת לוי נקראת ענת. (ס) עתליה אם אחזיה (מ"ב י"א), ובעזרא ח' ישעיה בן עתליה. (סא) פזי בת ר' חייא יבמות ס"ה ב', ומצינו ג"כ ר' פזי בירו' סנהדרין פ"ב ה"ג ובירו' ע"ז פ"ג ה"א. (סב) פרידא, ר' פרידא עירובין נ"ד ב' ובכ"ד, ובשמות גיטין של הפ"ת שם אשה פרידא. (סג) רב צמח גאון, ובש"ח שם אשה. (סד) צפור, בלק בן צפור, ומצינו ג"כ צפור בת אבשלום ירו' גיטין פ"ה ה"ג. (סה) צפניה הנביא, ומצינו ג"כ צפניה אמו של אבנר בפדר"א פל"ג. (סו) צפנת פענח נקרא יוסף, ומצינו צפנת בת פניאל גיטין נ"ח א'. (סז) צרויה אם יואב ש"ב ב', ומצינו ר' יונה בן צרויה ירו' שבת פ"ה ה"א ובילקוט תהלים רמז תתי"ב, ר' ברכי' בן צרויה ילקוט שה"ש רמז תתקצ"ב. (סח) קושא שם איש ואשה בב"ש. (סט) קרנא, שם דיין בכתובות ק"ה א' ובסנהדרין ל' ב' דבי קרנא ובב"ש שם אשה. (ע) רחב הזונה ביהושע ב', ובב"ש רחב שם איש. (עא) שבע בן בכרי בש"ב כ' א', ובב"ש שם אשה. (עב) שימא שם

איש בגט מסודר ובזבחים פ"ה א' בגי' שטמ"ק רב שימא בר אשי וכן בערכין ל"ב א' בגי' שטמ"ק, ובש"ח שם אשה. (עג) שלום בן יבש מ"ב ט"ו וכן שלום בן תקוה שלום בן יאשיהו ובב"ר פל"ד סי' ט' ר' שלום, ומצינו ג"כ אימא שלום אשתו של ר"א עירובין ס"ג א' נדרים כ' א' ב"מ נ"ט ב'. (עד) שלמית בת דברי בפ' אמור ובדה"א ג' שלמית בת זרובבל, ומצינו ג"כ בדה"א כ"ג שלמית בן שמעי ושם כ"ו שלמית הלוי ובעזרא ח' שלמית בן יוספיה [עיי' בשי למורה באה"ע שם בשמות אנשים אות ש' בענין השם שלומציא]. (עה) שמחה שם אדם בסוכה מ"ח ב' ובתו' יומא מ"ו ב' רבנו שמחה, ומצינו בתשו' מהרי"ל סי' נ"ז אחותי מרת שמחה. (עו) שמירמות הלוי דה"א ט"ו, ומצינו ג"כ שמירמות שם אשתו של נ"נ בויק"ר ס"פ מצורע. (עז) שמעה אחי דוד ש"ב י"ג, ובש"ח שם אשה. (עח) תמר אשת יהודה ותמר אחות אבשלום ובת אבשלום וביבמות ל"ד ב' תמר של בית רבי ובירו' מגילה פ"ג ה"ב תמר תמרורים, ומצינו בירו' ביצה פ"ה ה"ב (לגי' ס"ח החדש סי' תקצ"ג) תמר בר אידי ובתשו' הרא"ש כלל נ"ח הר"ר תמר ובתשו' הר"ח או"ז סי' ס"ט ר' מנחם בר' תמר. (עט) תקוה שם איש במ"ב כ"ד י"ד, ובב"ש שם איש ואשה. ואף שבהרבה מהם יש לדחות כמובן [שיש שהנקודות משתנות ויש שנקרא ע"ש אמו וגם אפשר שבשם של גוי אין קפידא] מ"מ ברובן נראה שלא חשו לזה.

לא יהיה כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה. נסתפקנו באנדרוגינוס איזה שם יקראו לו ואיך יכתבו בכתובתו ואיזה עליה יקבל לס"ת וכדומה לזה, והנה בפרק אנדרוגינוס (בכורים פ"ד מ"ב) שנינו אנדרוגינוס מתעטף ומסתפר כאנשים ופירש הר"ש משום דתנן נושא אבל לא נישא משום שאם הוא זכר חייבין עליו סקילה כבא על הזכר אבל אם בא על הנקיבה אין כאן איסור, ולפיי"ז נראה שצריך לקרותו בשם של זכר [ונראה דגם לפמ"ש"כ לעיל בסמוך דמותר לקרות לאיש בשם של אשה ולאשה בשם של

והנה המ"ב בסי' רפ"ב סקי"א כתב דאשה אינה עולה למנין שלשה [ומקורו במג"א סק"ה ובב"י סי' קל"ה בשם הרוקח] וה"ה שאין עולה למנין דה"ו שיש בר"ח ויו"ט ויו"ה"כ, אמנם באנדרוגינוס י"ל דעולה אפילו למנין שלשה ולמנין דה"ו כיון שהוא חייב מספק וחשיב ספיקא דאורייתא ואזלינן בה לחומרא, דכל הטעם שאשה אינה עולה למנין שלשה הוא משום שאינה חייבת בקריה"ת, ומה שלמנין שבעה עולה הוא משום דמדינא קיי"ל כמ"ד במגילה שם דמפטיר עולה למנין שבעה דהא קרי [וכמבואר ברמ"א שם בס"ד דבחול שאסור להוסיף על מנין הקרואים השלישי הוא מפטיר, ורק בשבת שמותר להוסיף על השבעה קרואים וכמו"כ ביו"ט דלדעת רוח"פ מותר להוסיף על החמשה קרואים כמ"ש"כ המ"ב שם בסק"א, מהדרינן לקרוא את המפטיר בנוסף למנין